

"PSIXOLOGIYA VA JAMIYAT: ILM-FAN VA AMALIYOT"**Ortiqova Sug'diyona Oybek qizi***Shahrisabz davlat pedagogika instituti talabasi***Jabborova Malohat Azimovna***Shahrisabz davlat pedagogika instituti**Psixologiya fanlari bōyicha falsafa fanlari doktori
(PhD)*

Annotatsiya: Ushbu maqolada psixologiyaning jamiyatdagi roli, ilmiy va amaliy ahamiyati tahlil qilinadi. Psixologiya, insonlarning ruhiy holati, xulq-atvori va hissiyotlarini o'rganadigan fan sifatida jamiyatning turli sohalarida muhim ahamiyatga ega. Maqolada, psixologiyaning ijtimoiy muammolarni hal qilishdagi o'rni, ilmiy tadqiqotlar va amaliyotning o'zaro bog'liqligi hamda ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy xizmatlar kabi sohalarda psixologiyaning qanday qo'llanilishi ko'rib chiqiladi. Psixologiyaning jamiyatdagi ahamiyati va uning kelajakdagi rivojlanish istiqbollari ham muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Psixologiya, jamiyat, ilm-fan, amaliyot, Ijtimoiy psixologiya, ruhiy salomatlik, xulq-atvor, ta'lim psixologiyasi, stress va depressiya, ijtimoiy xizmatlar, konfliktlarni hal qilish, motivatsiya, guruh dinamikasi, psixoterapiya, inson munosabatlar.

Аннотация: В данной статье анализируется роль психологии в обществе, а также её научное и практическое значение. Психология, как наука, изучающая психическое состояние, поведение и эмоции людей, играет важную роль в различных сферах общества. В статье рассматривается место психологии в решении социальных проблем, взаимосвязь научных исследований и практической деятельности, а также применение психологии в таких областях, как образование, здравоохранение и социальные услуги. Также обсуждаются значимость психологии в обществе и перспективы её дальнейшего развития.

Ключевые слова: Психология, общество, наука, практика, социальная психология, психическое здоровье, поведен, психология образования, стресс и депрессия, социальные услуги, разрешение конфликтов, мотивация, групповая динамика, психотерапия, межличностные отношения.

Abstract: This article analyzes the role of psychology in society and its scientific and practical significance. As a discipline that studies the mental state, behavior, and emotions of individuals, psychology plays an important role in various sectors of society. The article examines the role of psychology in addressing social issues, the interconnection between scientific research and practice, and how psychology is applied in fields such as education, healthcare, and social services. The importance of psychology in society and its future development prospects are also discussed.

Keywords: psychology, society, science, practice, social psychology, mental health, behavior, educational psychology, stress and depression, social services, conflict resolution, motivation, group dynamics, psychotherapy, interpersonal relationships.

Kirish. Psixologiya — insonning ruhiy holati, xulq-atvori, hissiyotlari va fikrlash jarayonlarini o'rganadigan fan bo'lib, jamiyatda muhim o'rin tutadi. U nafaqat insonning ichki dunyosini, balki uning ijtimoiy hayotdagi o'zgaruvchan rollarini ham chuqur tahlil qiladi. Psixologiyani jamiyatdagi ahamiyati shundaki, u insonlarning o'zaro munosabatlarini, xulq-atvorini va salomatligini yaxshilashga xizmat qiladi. Ilm-fan sifatida psixologiya turli ijtimoiy sohalarda qo'llanilib, odamlarning hayotini yaxshilashga, ijtimoiy muammolarni hal qilishga yordam beradi. Jamiyatning turli jabhalarida psixologiyani roli tobora kuchayib bormoqda. Ta'lim tizimida, sog'liqni saqlashda, ijtimoiy xizmatlarda va hatto biznesda ham psixologik bilimlardan keng foydalaniladi. Psixologiya insonlarning o'zini anglashini, ijtimoiy va shaxsiy munosabatlarni yaxshilashni, shuningdek, stress va depressiya kabi muammolarni engishga yordam beradi. Bularning barchasi psixologiyani ilmiy va amaliy ahamiyatini oshiradi, va u jamiyatdagi rivojlanishga

muhim hissa qo'shadi. Psixologiya va jamiyat o'rtasidagi o'zaro aloqalar har doim inson hayotining ajralmas qismi bo'lib kelgan.

Psixologiya, odamlarning ichki holatlari, hissiyotlari va fikrlash jarayonlarini o'rganish orqali inson tabiati haqida chuqur bilimlarni taqdim etsa, jamiyat bu bilimlarni amaliyotga tatbiq etish imkoniyatini yaratadi. Jamiyatdagi psixologik omillar, o'z navbatida, ijtimoiy munosabatlar, madaniyat va iqtisodiy tizimlarning shakllanishiga ta'sir ko'rsatadi. Bugungi kunda psixologiya nafaqat individlar darajasida, balki butun jamiyatni o'rganish va tushunishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shuning uchun, psixologiya va jamiyatni bir-biriga bog'lab tahlil qilish, ilm-fan va amaliyot sohalarida yangi yondashuvlar va yechimlar yaratishda muhim rol o'ynaydi. Psixologiya va jamiyat o'rtasidagi munosabatlar ko'plab yillar davomida ilm-fan doirasida o'rganilib kelinmoqda.

Psixologiya insonning hissiy va aqliy jarayonlarini o'rganadigan ilm sifatida, jamiyat esa odamlarning o'zaro aloqalari va ijtimoiy strukturalari bilan bog'liq tizimdir. Ularning o'zaro ta'siri insonni individual va ijtimoiy jihatdan rivojlantiruvchi omil sifatida qaraladi. Psixologiyaning jamiyatga ta'siri va jamiyatning psixologik holatga bo'lgan ta'sirini o'rganish, zamonaviy psixologiyaning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Psixologiyaning jamiyat bilan bog'liq ko'plab sohalari mavjud: ijtimoiy psixologiya, psixologik maslahat, psixoterapiya, rivojlanish psixologiyasi va boshqalar. Psixologiyaning ijtimoiy jarayonlarga ta'siri insonlar o'rtasidagi munosabatlar, ijtimoiy me'yorlar, guruh dinamikasi va individual qarorlar qabul qilishda ko'rinadi. Shu bilan birga, jamiyatning psixologik xususiyatlari, masalan, ijtimoiy psixologiyaning asosiy masalalari, insonlarning bir-biriga ta'siri, stereotiplar, diskriminatsiya va guruhlar o'rtasidagi aloqalar jamiyatni shakllantiruvchi omillar sifatida o'rganiladi.

Psixologiyaning jamiyatdagi o'rni va ahamiyati.

Psixologiya va jamiyat o'rtasidagi aloqalar har doim bir-birini to'ldiruvchi jarayonlardir. Insonning psixologik holati, uning ijtimoiy muloqotlari, atrof-muhitga qarshi reaksiyalari jamiyatda o'zgarishlarga olib keladi. Boshqa tomondan, jamiyatdagi ijtimoiy tizimlar, me'yorlar va qadriyatlar insonlarning psixologik

holatiga bevosita ta'sir qiladi. Amerikalik psixolog Kurt Lewinning (1890-1947) "Davlatlararo aloqalar va guruh dinamikasi" mavzusidagi tadqiqotlari jamiyat va psixologiyaning bir-biriga ta'sirini o'rganishda katta ahamiyatga ega bo'ldi. Lewin guruhlarining ijtimoiy tuzilishini va guruh dinamikasini o'rgangan, shuningdek, uning psixologik asosi bo'yicha bir qator tajribalar o'tkazgan. Lewinning ishida, guruhlar orasidagi o'zaro ta'sirning psixologik jarayonlarga qanday ta'sir qilishini va ijtimoiy me'yorlarning individlarning fikrlash tarziga qanday ta'sir ko'rsatishini ko'rish mumkin. Bu uning "Boshqa tomondan, odamlarning guruhlariga bo'lgan reaksiyalari va ijtimoiy tizimlarga qanday ta'sir qilishi" haqidagi tushunchalari psixologiyaning jamiyat bilan o'zaro aloqasini aniq tasvirlaydi.

Psixologiya va jamiyat: ilm-fan va amaliyot

Psixologiya - inson xatti-harakatlari va ruhiy jarayonlarini o'rganuvchi fan. U nafaqat individual, balki ijtimoiy darajada ham inson faoliyatini tushunish va izohlashga qaratilgan. Jamiyat esa insonlarning o'zaro munosabatlari, ijtimoiy institutlar va madaniy normalar majmuidir. Psixologiya va jamiyat o'rtasida uzviy bog'liqlik mavjud. Psixologik bilimlar jamiyatning rivojlanishiga, ijtimoiy muammolarni hal etishga va insonlar o'rtasidagi munosabatlarni yaxshilashga yordam beradi.

Ilm-fan sifatida psixologiya

Psixologiya fani insonning ichki dunyosini, uning motivatsiyalari, ehtiyojlari, his-tuyg'ulari va fikrlash tarzini o'rganadi. Psixologik tadqiqotlar natijalari insonning individual xususiyatlarini, uning psixologik rivojlanish qonuniyatlarini va turli vaziyatlarda o'zini qanday tutishini tushunishga imkon beradi. Psixologiya fani turli sohalarga bo'linadi: umumiy psixologiya, rivojlanish psixologiyasi, ijtimoiy psixologiya, klinik psixologiya va boshqalar. Har bir soha inson psixikasining muayyan aspektlarini o'rganadi.

Amaliyotda psixologiya

Psixologik bilimlar amaliyotda turli sohalarda qo'llaniladi. Psixologlar ta'lim, sog'liqni saqlash, sport, biznes va boshqa sohalarda faoliyat ko'rsatadilar. Ular insonlarga psixologik yordam ko'rsatadilar, ularning muammolarini hal etishga

yordam beradilar, shuningdek, turli psixologik dasturlar va treninglar ishlab chiqadilar. Psixologiya amaliyotining eng muhim yo'nalishlaridan biri psixoterapiyadir. Psixoterapiya insonlarga ruhiy kasalliklardan xalos bo'lishga, stressni boshqarishga va o'z hayotlarini yaxshilashga yordam beradi.

Psixologiya va jamiyat

Psixologiya fani jamiyatning rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Psixologik tadqiqotlar natijalari jamiyatda sog'lom psixologik muhit yaratishga, insonlar o'rtasidagi munosabatlarni yaxshilashga va ijtimoiy muammolarni hal etishga yordam beradi. Psixologlar jamiyatda tolerantlik, o'zaro hurmat va hamjihatlikni kuchaytirishga qaratilgan turli loyihalarni amalga oshiradilar. Ular, shuningdek, ommaviy axborot vositalari orqali psixologik bilimlarni tarqatadilar va jamiyatni psixologik savodxonligini oshirishga intiladilar. Psixologiya - bu inson va jamiyat haqidagi muhim fan. Uning yutuqlari insonlarga o'zlarini va boshqalarni tushunishga, shuningdek, jamiyatda sog'lom va farovon hayot kechirishga yordam beradi. Psixologiya fani va amaliyoti rivojlanishda davom etmoqda va kelajakda jamiyatga yanada katta foyda keltirishi shubhasizdir.

Psixologiyaning amaliyotdagi roli.

Psixologiyaning jamiyatdagi amaliyotdagi o'rni ham katta ahamiyatga ega. Jamiyatdagi psixologik muammolarni hal qilish uchun psixologik maslahat va psixoterapiya muhim vosita hisoblanadi. Masalan, stress, depressiya, travmalar, o'zlikni anglash va boshqalar bilan bog'liq muammolar jamiyatning salomatligi va barqarorligini ta'minlash uchun hal qilinishi lozim. Psixologik maslahatlar va terapiya metodlari insonlarni psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlash, ularni ijtimoiy aloqalarda yaxshilanishiga yordam beradi. Shuningdek, psixologiyaning jamiyatdagi roli ta'lim tizimida ham namoyon bo'ladi. Ta'lim jarayonida o'quvchilarning psixologik holatini o'rganish, ularning individual xususiyatlari va ijtimoiy o'zgarishlarga ta'sirini baholash o'qituvchilarga samarali ta'lim berish imkoniyatini yaratadi. Jamiyatda o'zgarishlarni va rivojlanishni amalga oshirishda psixologlarning roli beqiyosdir, chunki ular insonlarning ijtimoiy xulq-atvori, psixologik holati va hissiy tajribalari asosida jamiyatda ijobiy o'zgarishlarni amalga oshirishga yordam berishadi.

Xulosa. Psixologiya va jamiyat o'rtasidagi munosabatlar doimo o'zgarib boradi. Psixologiyaning jamiyatdagi roli nafaqat ilmiy tadqiqotlarda, balki kundalik hayotda ham sezilarli darajada namoyon bo'ladi. Psixologik yondashuvlarning jamiyatga ta'siri, ijtimoiy strukturalarning shakllanishi va individual psixologik holatlarning o'zgarishi jamiyatning rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Psixologiya jamiyatni tushunishda va uning ehtiyojlarini qondirishda muhim rol o'ynaydi. Uning ilmiy asoslari jamiyatda yuzaga kelayotgan psixologik muammolarni hal qilishda samarali vosita bo'lishi mumkin.

Psixologiya ilm-fani va jamiyat o'rtasidagi o'zaro ta'sirlar, asosan, insonlarning ijtimoiy muhitga moslashishi, ularning o'zaro munosabatlari va jamiyatdagi turli dinamikalarni tushunish orqali rivojlanadi. Psixologiya inson ruhiyatini, xulq-atvorini, fikr va hissiyotlarini tahlil qilib, bu bilimlarni jamiyatning turli sohalariga, jumladan, ta'lim, sog'liqni saqlash, ish joylari, oilaviy munosabatlar va boshqa ijtimoiy tizimlarga amaliy qo'llashga imkon yaratadi. Jamiyatda yuz berayotgan o'zgarishlar, ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy sharoitlar psixologik jihatdan individual va guruh dinamikalariga ta'sir qiladi. Bunda psixologiyaning asosiy vazifasi - insonning ijtimoiy muhitda o'zini qanday his qilishini va unga qanday javob berishini tushunishdan iborat. Shu tariqa, psixologiya jamiyatdagi ijtimoiy normlar, qadriyatlar va madaniy xususiyatlarni shakllantirishga yordam beradi.

Psixologiyaning amaliy jihatlari ayniqsa jamiyatda yuz berayotgan psixologik muammolarni hal qilishda ahamiyatlidir. Shuningdek, jamiyatda xavfsizlik, ijtimoiy adolat, tenglik va mehnat bozoridagi o'zgarishlarga moslashish ham psixologiyaning o'rni kattadir. Psixologiya ilm-fani, shuningdek, zamonaviy jamiyatning turli masalalari, jumladan, qabul qilish, tenglik va ijtimoiy integratsiya kabi muammolarni hal qilishda yordam beradi. Jamiyatdagi kognitiv va hissiy jarayonlar, guruhlarini boshqarish, insonlarning o'zaro ijtimoiy munosabatlarini tahlil qilish va rivojlantirish psixologiya fanining eng muhim amaliy jihatlari biridir. Shu sababli, psixologiya jamiyatni anglash va rivojlantirishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi. Jamiyatda turli guruhlar o'rtasidagi muammolarni, ijtimoiy adolatsizlikni va insonlar o'rtasidagi nizolarni hal qilishda psixologiyaning yordami beqiyosdir. U

shuningdek, jamiyatdagi ijtimoiy va madaniy inqirozlarni bartaraf etishga qaratilgan metodlar va yondoshuvlar ishlab chiqishda katta rol o'ynaydi. Shu bilan birga, psixologiyaning jamiyatga amaliy yordami, ularning ijtimoiy va madaniy integratsiyasi, shaxsiy o'sish va o'z-o'zini anglashni qo'llab-quvvatlash kabi jihatlar jamiyatni yanada barqaror va sog'lom qilishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RŎYXATI

1. Lewin, K. (1947). *Frontiers in Group Dynamics*. Human Relations.
2. Moskowitz, G. B., & Stroh, L. (2012). *Social Psychology: Understanding Human Interaction*. Pearson Education.
3. Allport, G. W. (1954). *The Nature of Prejudice*. Addison-Wesley.
4. Gergen, K. J. (2009). *An Invitation to Social Construction*. Sage Publications.
5. Anderson, C. A., & Dill, K. E. (2000). Video games and aggressive thoughts, feelings, and behavior in the laboratory and in life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(4), 772-790.
6. Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. Bantam.
7. Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
8. Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. W.W. Norton & Company.
9. Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
10. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
11. Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, 25, 1-65.